

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА

УДК 378.147:373.3.011.3-051(73+477)].091.33-027.22:172.12

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14262684>

Морально-етичний складник як основа підготовки майбутніх фахівців початкової школи в США та Україні

Бурко Ольга Василівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки та психології, ПВНЗ «Український гуманітарний інститут», вулиця Інститутська, 14, Буча, Київська область, 08292, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-5843-4686>

Василенко Ірина Ігорівна

аспірантка 2-го року навчання Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна, вулиця Інститутська, 14, Буча, Київська область, 08292, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-8327-5613>

Прийнято: 10.11.2024|Опубліковано: 29.11.2024

***Анотація.** У статті окреслено потребу розвитку міжнародного співробітництва між освітніми установами США та України щодо формування морально-духовних цінностей майбутніх учителів початкової школи. Простежено етапи формування системи освіти в США за розвідкою Марії Загірньої «Як визволилися Північні Американські Штати» (1907). Сфокусовано увагу на аспектах змістового забезпечення та модернізації підготовки вчителів у коледжах, університетах США, результативності громадянської освіти у вищій школі США. Виокремлено проблему формування морально-духовних цінностей майбутніх учителів початкової школи, що яка*

залишається актуально в освітніх закладах України та США, про що відомо з напрацювань Раїси Охрімчук.

Для дослідження обрано твори вітчизняних письменників про дітей: «Маленький грішник» (1895) Михайла Коцюбинського; «Велике місто, маленький зайчик, або мед для мами» Івана Малковича та Софії Ус (2016) та «З любов'ю, Обрі» (2016) американської авторки Сюзанн Лафлер. Запропоновано технологію сторітеллінгу, традиційного прийому «Упізнай героя / героїню» та інноваційного «Правила правдивої людини», напрацьованого Антоніною Мовчун. Здогадно, вони спонукатимуть майбутніх фахівців початкової школи замислитися над морально-етичною цінністю аналізованих художніх творів під час вивчення теми «Текст як одиниця мовлення» на заняттях із методики навчання.

Рекомендовано майбутнім педагогням початкової школи започаткувати віртуальну виставку-презентацію книг для ровесниць у соціальних мережах, включивши насамперед англomовну версію лонгселера Івана Малковича, Софії Ус «A small bunny in the Big city or Honey for tottu» (2007) у перекладі Катерини Юценко та роман «З любов'ю, Обрі» (2010) Сюзанн Лафлер у перекладі Наталії Ясіновської.

Ключові слова: біблійне оповідання, духовні цінності, лонгселер, прийоми навчання, правдивість, чесність.

The moral and ethical component as a basis for the training of future primary school specialists in the USA and Ukraine

Olga Vasylivna Burko

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Psychology, Ukrainian Humanitarian Institute, Bucha, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0001-5843-4686>

Iryna Ihorivna Vasylenko

2 year postgraduate student Institute of Pedagogical Education and Adult Education named after Ivan Zyazyun, Bucha, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8327-5613>

***Abstract.** The article outlines the need to develop international cooperation between educational institutions in the United States and Ukraine regarding forming moral and spiritual values in future primary school teachers. It traces the stages of the development of the education system in the United States, based on the study by Maria Zahirna, "How the North American States Gained Freedom" (1907). The focus is on aspects of content provision, the modernization of teacher training in colleges and universities in the United States, and the effectiveness of civic education in American higher education. The article highlights the issue of forming moral and spiritual values in future primary school teachers. This challenge remains relevant in educational institutions in both Ukraine and the United States, as noted in the works of Raisa Okhrimchuk.*

The study focuses on works by domestic authors about children: "The Little Sinner" (1895) by Mykhailo Kotsiubynskyi, "The Big City, the Little Bunny, or Honey for Mom" (2016) by Ivan Malkovych and Sofia Us, and "Love, Aubrey" (2016) by American author Suzanne LaFleur. A storytelling technology is proposed, along with techniques such as "In the Portrait Gallery" and "Recognize the Hero/Heroine" using the "Rules of an Honest Person" developed by Antonina Movchun. It is assumed that these approaches will encourage future primary school professionals to reflect on the moral and ethical value of the analyzed literary works during the study of the topic "The Text as a Unit of Speech" in teaching methodology classes.

It is recommended that future primary school educators initiate a virtual exhibition-presentation of books for their peers on social media. This should include the English version of the long-seller by Ivan Malkovych and Sofia Us, "A Small Bunny in the Big City or Honey for Mommy" (2007), translated by Kateryna Yushchenko, and the novel "Love, Aubrey" (2010) by Suzanne LaFleur, translated by Nataliya Yasinovska.

Keywords: *Bible story, spiritual values, long-seller, learning techniques, truthfulness, honesty.*

Вступ. Глобалізація системи вищої освіти має низку викликів, що змушують нас звернутися до проблеми розвитку міжнародного співробітництва та обміну досвідом між освітніми установами України та США щодо формування морально-духовних цінностей майбутніх педагогів початкової школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Марія Загірня у праці «Як визволилися Північні Американські Штати», що була видана Товариством «Просвіта» (1907), здійснила аналіз стану освіти періоду становлення заокеанської держави [зберігаємо авторське написання – О. Б., І. В.]: «Про народню просвіту уряд зовсім не дбав. Чи то пак, дбав, щоб її не було, щоб люде були темні, невчені, бо темні, невчені люде легко скоряються, а освічені не дозволяють себе кривдити. Губернатор Берклей так і сказав: "Дяка Богові, що в нас немає ні шкіл, ні друкарень, і я сподіваюся, що принаймні ще років зо сто ми їх не матимем, бо наука призводить до неслуху та навчає мудрувати про віру, а друкарні те все ширять по світу. Хай Господь не карає нас школами та друкарнями!"» [1, с. 55]. Проте дослідниця вказала, що згодом «дуже дбали колоністи-пуритане про народню просвіту. Вони заводили школи, і всі діти musiли там учитися» [1, с. 55] відповідно до виданої масачусетської хартії. У

цьому документі король Англії вказав: «... колонії можуть правувати в себе які хочуть, аби не робити нічого проти головних англійських законів» [1, с. 18].

Через століття можемо стверджувати, що рівень освіти США настільки зріс, що до нього звертає погляди освітня спільнота України. Тетяна Антонюк визначила тенденції міжнародного співробітництва між київськими вишами та університетами США. Серед них – проведення Міжнародної виставки «Освіта у США» (2010), на якій представники 28 американських ВНЗ знайомили студентів з американською вищою освітою. Організатор виставки – мережа Education USA в Україні, фахівці якої у великих містах України надавали інформацію про всі акредитовані вищі навчальні заклади США [2, с. 359]. Науковиця висвітлила результати грантової підтримки програми Темпус (2009) у КНУ над міжнародним проектом з адаптації викладання навчальних дисциплін зі спеціальності «Культурологія». У якому взяли участь науковці філософського факультету спільно з сектором етики Інституту філософії РАН та за підтримки Інституту відкритого суспільства (OSI) Фонду Дж. Сороса. Факультет брав участь у міжнародному гранті, проєкт № 159328 Tempus-1-2009-1-LV-S Tempus-SMHES обсягом фінансування 63500 євро. Проєкт був спрямований на адаптацію викладання навчальних дисциплін зі спеціальності «Культурологія». Протягом 2010 – 2011 рр. філософський факультет продовжував реалізацію цього проєкту з обсягом фінансування 63500 євро [2, с. 166].

Вітчизняний учений Геннадій Бондаренко схарактеризував один з аспектів змістового забезпечення підготовки вчителів в коледжах, університетах США: мовленнєво-риторичну діяльність. Зі здійсненого ним аналізу висновковується думка, що «найбільш цілісно риторична підготовка педагога реалізована в США з позицій формування комунікативної компетентності» [3, с. 55].

На сьогочасному етапі Ніла Нікольська приділила увагу модернізації підготовки вчителів у США, «які не тільки розуміють і здатні задовольнити

різноманітні потреби сучасної молоді, але і можуть викладати...» [4, с. 24]. Дослідниця акцентувала на необхідності враховувати при цьому полікультурне середовище, в якому вони працюють.

Важливе значення для нашого дослідження мають висновки Світлани Федоренко про результативність громадянської освіти у вищій школі США, що спричиняє підготовку студентів до «... свідомої активності й самостійної відповідальної діяльності на благо громади» [5, с. 18]. Науковиця зробила їх на підставі аналізу курикулумів шістнадцяти відібраних закладів вищої освіти США за критерієм наявності в них громадянського складника.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Але в попередніх дослідженнях не була окреслена проблема формування морально-духовних цінностей майбутніх учителів початкової школи, яка буде розкрита в цій статті. За Олексієм Неживим, «актуальності художньому творові передусім надає його морально-етична проблематика, адже загальнолюдські гуманістичні ідеали є вічними. Кожний літературний твір, увібравши в художнє слово частину емоційного досвіду народу, спрямований на розбудження таких почуттів і в читача» [6, с. 47].

Деякі розмірковування щодо актуальності порушеної проблеми знаходимо в працях Раїси Охрімчук [7, 8]. Авторка зафіксувала розповідь студентки одного з університетів США, яка запізнилась на важливу зустріч із професором. «Може, вигадати якусь дуже поважну причину?» – запропонували їй. «Ні, – відповіла вона, – я скажу правду. Я ж просто проспала». Але чому? Бо якщо обман виявлять, буде поставлено хрест на її кар'єрі [9, с. 56].

Серед фундаментальних спроб осмислити морально-етичний складник у підготовці майбутніх педагогинь, що, як бачимо, цінують і в університетах США, назвемо дослідження Антоніни Мовчун «Абетка духовності» (2023). Науковець з'ясувала походження слова правда: «у праслов'янській мові було

слово прав із первісним значенням передній, перший, рівний, істинний» [10, с. 173]. Відповідно до Книги Книг – «Біблії» – Бог заборонив говорити неправду десятою заповіддю: свідчити неправдиво на суді, робити неправдивий наклеп, обмовляти, зводити сварку, лихословити, пліткувати. Відтак тезу Антоніни Мовчун «Пам'ятаймо, що всяка неправда – то гріх. Бог бачить всяку брехню і завжди її виявить» обрали для опрацювання теми «Текст як одиниця мовлення» на заняттях із методики навчання.

Метою статті обрали порівняльний аналіз творів вітчизняних письменників для дітей і про дітей: «Маленький грішник» (1895) Михайла Коцюбинського; «Велике місто, маленький зайчик, або мед для мами» Івана Малковича та Софії Ус (2007) із книгою «З любов'ю, Обрі» (2010) американської авторки Сюзанн Лафлер, які виявляють чесність/правдивість та нечесність/брехливість героїв / героїнь. Відповідно до мети сформувавши цілі дослідження:

- спонукати майбутніх фахівців початкової школи замислитися над морально-етичною цінністю аналізованих художніх творів за критерієм правдивість/нечесність;
- здійснити аналіз художніх текстів з використанням технології «Сторітеллінг» та «Правил правдивої людини» (за Антоніною Мовчун).

Результати дослідження. Цьогорічний ювіляр Михайло Коцюбинський зробив вагомий внесок у скарбницю дитячої літератури. За Антоніною Мовчун, спонукав свого побратима по перу писати твори для дітей і про дітей Великий Просвітитель Борис Грінченко [11]. Ще працюючи в школі, він уклав своєрідний підручник для маленьких школярів «Настина читанка». Туди вмістив і твори Михайла Коцюбинського. Створивши в Чернігові видавництво для видання дешевих і популярних книжок для народу, Борис Грінченко запросив Михайла Коцюбинського взяти участь у виданні «серій книжечок для народу та

дітей». Той прихильно відгукнувся на пропозицію й погодився дати для цієї серії свої оповідання. Б. Грінченко опублікував двома окремими метеликами твори М. Коцюбинського «П'ятизлотник» (1895), «Харитя. Ялинка. Маленький грішник» (1895). Автор висловив невідоме захоплення подією в одному з листів, датованому травнем 1895 р. й адресованому Великому Просвітителеві: «Видання мені сподобалося: то дурниця, що папір не з кращих, аби можна читати. Зате дешево і старанна коректа» [11]. Борис Дмитрович високо оцінив його твори для дітей. Так, редакторові дитячого журналу «Дзвінок» він написав, що «найкращий белетрист у Вас – це Коцюбинський; його й треба найбільше містити; у його немає того "меду й маку", що так негарно вражають часом і в путящих по ідеї речах у Олени Пчілки» [11].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Метою дослідження передбачено аналіз художніх текстів з використанням технології «Сторітеллінг». Дослідниця Тетяна Антонюк трактує її як передачу інформації усним шляхом [2, с. 239], відомий американський консультант Роберт Маккі назвав «мистецтвом», коли провів майстер-клас «Мистецтво сторітеллінгу або історія на мільйон» [2, с. 239] в Інституті міжнародних відносин КНУ. Опрацьовуючи тему «Текст як одиниця мовлення», використали окреслену технологію. Подаємо орієнтовний фрагмент заняття.

1. Експозиція.

– У кожній історії є головні герої. Хто ж вони?

Складання таблиці про героїв.

Таблиця 1

Таблиця про героїв

Герой	Вчинки	Результат дії
Дмитрик	Постійно шукав розваги: випрошував милостині, катався на санях візника, вилучав торбу старця. Втратив маму, потрапив під копита коней.	Потрапив у лікарню [12].
Зайчик	Вийшов у велике місто, щоб знайти хворій мамі меду, купив його у медовій крамниці, загубився, бо не знав своєї адреси, упустив баночку з медом у річку, але пелікан її повернув, ведмедик допоміг виявити вежу з годинником, біля якої мешкав зайчик, вскочив у трамвай №5 і на зупинці «Морквяна» вискочив із нього, зустрів маму.	Пив із мамою чай із медом [13].
Обрі	Залишилася сама після загибелі батька та сестрички в автокатастрофі, вигадувала різні історії про причину відсутності мами, котра насправді залишила її; писала листи про життя без неї уявній Джеллі, тату, мамі, зустрілася з мамою завдяки бабусиним пошукам.	Не повернулася до мами [14].

Джерело: власне напрацювання авторок

- Чи подобається вам Дмитрик? А Зайчик? А Обрі? Отже, вони будуть головними героями нашої історії.
- Спробуймо розглянути ілюстрації до текстів художниць Людмили Ільчинської («Маленький грішник» (1895) Михайла Коцюбинського), Софії Ус («Велике місто, маленький зайчик, або мед для мами» Івана Малковича та Софії Ус), Анастасії Стефурак («З любов'ю, Обрі» (2010) американської авторки

Сюзанн Лафлер) за питаннями: 1) передати їх настрій та характер, деталі одягу; 2) уявіть, що все зображене на малюнках може говорити. Складіть такі репліки для дійових осіб, які б можна було розіграти в сценках.

2. Студентки за опорою складають історію.

Експозиція. Жив-був Дмитрик/Зайчик/Обрі.

Що любив/любила робити? Яким /якою був/була?

Зав'язка. Одного разу...

Що трапилося? Кого зустрів/зустріла? Хто йому/їй допоміг?

Розвиток подій.

Як склалися взаємини між Дмитриком і мамою, Зайчиком і мамою, Обрі й мамою?

Кульмінація.

Напишіть, яка подія стала «вирішальною» для героїв.

Хто допоміг знайти правильний вихід із ситуації, що склалася?

Розв'язка.

Напишіть, чим усе закінчилося.

Чому нас учить ця історія? Що зрозуміли герої/героїня історії?

3. Правки.

4. Розказати історію однокурсникам / однокурсницям.

Майбутнім фахівчиням початкової школи, яких готує ПВНЗ «Український гуманітарний інститут», притаманне співпереживання літературним героям. Воно визначає специфіку сприйняття студентками художніх творів. Відтак розглядаємо їх за критерієм чесного/нечесного ставлення до мами, використавши традиційний прийом «Упізнай героя». Він передбачає запис на картках / слайдах в умовах змішаної форми навчання цитат із текстів:

1) «...знає, що йому пора вже додому. Але він боїться з'явитися до матері без хліба і без грошей...» [12, с. 142];

- 2) «Так чогось кортить додому, до матері. Хай вже й виб'ють його, аби бути вдома, аби почути голос неньчин» [12, с. 142];
- 3) «То десь Бог покарав мене: нащо було обдурювати всіх, просячи для слабкої неньки? Нащо було казати, що я сирітка? От тепер Бог і дав так» [12, с. 142],
- 4) «Є, є добрі люди, лиш треба повірити» [12, с. 142];
- 5) «Мамо, мамо, я... я ось. Це тобі, для горла. І зайчик простяг баночку з медом» [13, с. 35];
- 6) «Вона подзвонить вам, коли ми повернемося, – я вигадала чудову історію, тим паче, що біля будинку більше не було припаркованої машини» [14, с. 2];
- 7) «Добре, що було літо. Ніхто не перевіряє, чи я в школі. Ніхто не витріщається на мене, не кепкує» [14, с. 4];
- 8) «Після всього того, що трапилося, багато дітей у школі говорили про мене, навіть якщо ми не були друзями. Та коли я з'являлася, вони поводитися так, ніби я хвора, і ніхто зі мною не хотів спілкуватися» [14, с. 21];
- 9) «Але "занедбана і покинута" дитина... Це точно не про мене.» [14, с. 23];
- 10) «Ми не думаємо, що у неї був якийсь конкретний план. Вона зупинялася в мотелях, кемпінгах, де можна було просто припаркувати машину на ніч. Скидається на те, що вона була абсолютно сама, доки врешті зупинилася у будинку подруги в Колорадо» [14, с. 43];
- 11) «Якщо моя мама не хоче бачити мене чи хоча б поговорити зі мною на Різдво, то я теж не хочу ні бачити її, ні говорити з нею. Бережи її, але скажи, хай забуде про мене. Так буде найкраще для всіх» [14, с. 60];
- 12) «Мій плач не був плачем, коли ти знаєш, що відтепер усе зміниться на краще. Це було завивання, вивільнення того, що все ще болить, болить так, що не можеш думати. Я припинила думати і все це полилося з мене, вологе й шумне» [14, с. 68].

Як бачимо, «Маленький грішник» (1895) Михайла Коцюбинського; «Велике місто, маленький зайчик, або мед для мами» Івана Малковича та Софії Ус (2007) із книгою «З любов'ю, Обрі» (2010) американської авторки Сюзанн Лафлер переконливістю змальованих образів виховують почуття правдивості, віри в перемогу добра.

Не втрачає свого значення і біблійне оповідання «Про чесність», що може слугувати взірцевим текстом для студенток: «Гехазі, слуга Єлисея, побачивши, що його господар не взяв плату за оздоровлення хворого на проказу Наамана, вирішив сам пожитися з його. Побіг він навздогін за Нааманом, ніби то пророк Єлисей змінив свою думку і вимагає платні. Нааман, начальник війська арамейського царя, з радістю дав щедрю нагороду й доручив двом слугам віднести все це.

Гехазі склав усе добро у своїй хаті. На запитання Єлисея «Де ти був?» відповів: «Твій слуга не виходив нікуди». Єлисей сказав йому: «Оце ти забрав гроші: візьми також городи, маслинові сади, виноградники, овець, волів, слуг і служниць; але й проказа Наамана вчепиться до тебе й до твоїх нащадків назавжди» [10, 175 – 176]. Різновекторні відповіді на проблемне запитання «За що покарано Дмитрика» з «Маленького грішника» Михайла Коцюбинського, Гехазі з біблійного оповідання «Чесність» подаємо у діаграмі [Рис. 1].

Рисунок 1

Джерело: власна розробка авторок

Здогадно, орієнтиром у формуванні морально-етичних цінностей, зокрема чесності, можуть стати «Правила правдивої людини» (за Антоніною Мовчун): «Сказав – зроби. Не впевнений – не обіцяй. Помилився – визнай. Забув – попроси пробачення. Говори тільки правду» [10, с. 175]. Так що уведений інноваційний прийом доцільно ввести в методичну скарбницю майбутніх фахівців початкової школи.

Висновки. Отже, підґрунтям для формування морально-етичного складника у підготовці майбутніх фахівців початкової школи є вивчення художніх творів вітчизняних та американських письменників/ письменниць. Сьогочасні студентки мають можливість проявити себе в інтеграційних процесах, зокрема рекомендуємо започаткувати віртуальну виставку-презентацію книг для ровесниць з інших країн світу в соціальних мережах, включивши англomовну версію лонгслевера Malkovych I., Uss S. «A small bunny in the Big city or Honey for mommy» (2007) у перекладі Катерини Ющенко [15],

україномовну книгу «З любов'ю, Обрі» (2010) Сюзанн Лафлер у перекладі Наталії Ясіновської.

Список використаних джерел

1. Загірня Марія. Як визволилися Північні Американські Штати. Товариство Просвіта (Київ). Київ : друк. т-ва «Просвіта», 1907. 128 с. : іл
2. Антонюк Т. Міжнародні зв'язки київських університетів у 1991–2012 рр. : монографія. Вінниця, 2015. 586 с.
3. Бондаренко Г. Змістове забезпечення підготовки вчителів до мовленнєво-риторичної діяльності в США та європейських країнах (Болгарія, Франція, Польща). *Початкова школа*. 2017. № 11. С. 53 – 56.
4. Нікольська Н. Модернізація підготовки вчителів як інноваційна тенденція розвитку освіти у США. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 4. С. 19 – 24.
5. Федоренко С. Громадянська освіта бакалаврів у вищій школі США. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 4. С. 13 – 24.
6. Неживий О. «... І безмірно широкою любов до людей» (Деякі думки щодо сучасного прочитання творчості М. Коцюбинського в школі). *УМЛШ*. 1990. № 4. с 47 – 49.
7. Охрімчук Р. Життя американських ровесників. *Початкова школа*. 2018. № 5. С. 44 – 45.
8. Охрімчук Р. Як виховують дітей в американських сім'ях. *Початкова школа*. 2019. № 3. С. 54 – 56.
9. Охрімчук Р. Виховання дітей в американській сім'ї. *Початкова школа*. 2019. № 7. С. 56 – 58.
10. Мовчун А. Абетка духовності. Київ : АВДІ, 2023. 312 с.
11. Мовчун А. І. Коцюбинський і Грінченко. Рукопис. 2024.

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

12. Коцюбинський М. Маленький грішник / Твори в 2-х тт. : Т. 1 : Повісті та оповідання (1884 – 1906) / Ред. тому М. Яценко. Київ : Наукова думка, 1988. 584 с.
13. Малкович І. С. Ус. Велике місто, маленький зайчик, або мед для мами. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2007. 36 с.
14. Лафлер С. З любов'ю, Обрі; пер. Н. Ясіновської. Львів : Вид-во Старого Лева, 2010. 272 с.
15. Malkovych I., Uss S. A small bunny in the Big city or Honey for mommy. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2007. 36 с.